

TORAH MISINAI

19 - THE FUNCTION OF THE SHULCHAN ARUCH

סמינר מדרשת רחל וחייה

1.

על כן אני הדל באלפי יוסף כמוהר"ר אפרים כמוהר"ר יוסף קאריו ולה"ה קנאתי לה' צבאות ונערתתי חצני לסקל המסילה והסכמתי לחבר ספר כולל כל הדינים הנוהגים בכיארור שרשיהם ומוצאיהם מהגמרא עם כל חילוקי סברות הפוסקים איש לא נעדר. ולא ראיתי לעשות ספר זה חיבור בפני עצמו כדי שלא אצטרך לכפול ולכתוב דברי מי שקדמני ולכן הסכמתי לסמכו לאחד מהפוסקים המפורסמים. ועלה ברעתי לסמכו לספר הרמב"ם ז"ל להיותו הפוסק היותר מפורסם בעולם. וחזרתי כי מפני שאינו מביא אלא סברא אחת והייתי צריך להאריך ולכתוב סברות שאר הפוסקים וטעמם. ולכן הסכמתי לסמכו לספר ארבעה טורים שחבר הרב רבינו יעקב בן הרא"ש ז"ל כי הוא כולל רוב דעות הפוסקים:

נמצא שמי שיהיה ספר זה לפניו יהיו סדורים לפניו דברי התלמוד עם פירושי רש"י והתוספות והר"ן ופסקי הרי"ף והרא"ש והמרדכי והרמב"ם והגהותיו ומגיד משנה ורבינו ירוחם וספר התרומה ושבלי הלקט והרוקח ושערי דורא וספר התשב"ץ וספר העיטור ונמקי יוסף וסמ"ג וסמ"ק וארחות חיים ותורת הבית והגהות אשירי וספר המנהיג והאגור וספר בעלי הנפש להראב"ד ותשובות הרא"ש והרשב"א והר"י בר ששת וה"ר שמעון בר צמח ומהר"י קולון ותורת הדשן. כל דבריהם מבוארים היטיב. ובקצת מקומות מאמרי הזוהר:

ולהיות כי כבר נודע שהרא"ש והמרדכי וסמ"ג וסמ"ק וספר התרומה והגהות מיימון כולם נמשכים אחר דברי התוספות על הרוב לכן אם בקצת מקומות לא אכתוב דעתם אל יחשדני שומע כי כשאני כותב דעת התוספות איני צריך לכתוב דעת הקדושים הללו שסתמם כפירושם. והנה בא לידי קצת תשובות הרשב"א כתובות בעט ברזל ועופרת ברפוס וכתוב בתחלתן שהם תשובות הרמב"ן. וכשאני כותב מאותן תשובות אע"פ שאני יודע שהיא תשובת הרשב"א אני כותב כתוב בתשובות להרמב"ן לפי שספרי הרפוס מצויים ביד כל אדם ומי שירצה לעיין לשון התשובה עצמה יוכל לעמוד עליה:

ועלה ברעתי שאחר כל הדברים אפסוק הלכה ואכריע בין הסברות כי זהו התכלית להיות לנו תורה אחת ומשפט אחד. וראיתי שאם באנו לומר שנכריע דין בין הפוסקים בטענה וראיות תלמודיות הנה התוספות וחידושי הרמב"ן והרשב"א והר"ן ז"ל מלאים טענות וראיות לכך אחת מהדיעות. ומי זה אשר יערב לנו לגשת להוסיף טענות וראיות. ואיזהו אשר ימלאהו לנו להכניס ראשו בין ההרים הררי אל להכריע ביניהם על פי טענות וראיות לטתור מה שבררו הכ או להכריע במה שלא הכריעו הם. כי בעונותינו הרבים קצר מצע שכלינו להבין דבריהם כל שכן להתחכם עליהם. ולא עוד אלא שאפילו היה אפשר לנו לדרוך דרך זה לא היה ראוי לחזיק בד לפי שהיא דרך ארוכה ביותר:

ולכן הסכמתי ברעתי כי להיות שלשת עמודי ההוראה אשר הבית בית ישראל נשען עליהם בהוראותיהם הלא המה הרי"ף והרמב"ם והרא"ש ז"ל אמרתי אל לבי שבמקום ששני מהם מסכימים לדעת אחת נפסוק הלכה כמותם אם לא במקצת מקומות שכל חכמי ישראל או רובם חולקין על הדעת ההוא ולכן פשט המנהג בהיפך:

ומקום שאחד מן הג' העמודים הנזכרים לא גילה דעתו בדין ההוא והשני עמודים הנשארין חולקין בדבר הנה הרמב"ן והרשב"א והר"ן והמרדכי וסמ"ג ז"ל לפנינו אל מקום אשר יהיה שמה הרוח רוח אלהיין קדישין ללכת נלך כי אל הדעת אשר יטו רובן כן נפסוק הלכה:

ובמקום שלא גילה דעתו שום אחד מן הג' עמודים הנזכרים נפסוק כדברי החכמים המפורסמים שכתבו דעתם בדין ההוא. ודרך זו דרך המלך נכונה וקרובה אל הדעת להרים מכשול:

ואם בקצת ארצות נהגו איסור בקצת דברים אע"פ שאנו נכריע בהפך יחזיקו במנהגם כי כבר קבלו עליהם דברי החכם האוסר ואסור להם לנהוג היתר כדאיתא בפרק מקום שנהגו (פסחים נא):

הקדמה לספר בית יוסף על הטור

Rav Yosef Karo (16C, Israel) wrote the Shulchan Aruch following the breakdown in unbroken Masorah after the expulsion of the Spanish community in 1492. His approach was one of 'hachra'ah' - deciding between the different schools of psak that had flowed from the Talmud over the last 1000 years. He did this by following a majority psak out of the Rif, Rambam and Rosh. This was a new and controversial departure from the previous 'derech hapsak' on a number of grounds:- (i) that the concept of 'majority' applied in the modern era outside the context of a Sanhedrin; (ii) that a majority could be taken from such a small group (of 3); and (iii) that the psak of other 'big names' in the Rishonim could largely be ignored, most notably Rashi and Tosafot

כי ידוע שהרב המהבר בית יוסף, בטבעו אל הגדולים נכסף, ופסק הלכה בכל מקום על פי שנים ושלושה עדים, המה הגאונים הנחמרים, הרי"ף והרמב"ם והרא"ש בכל מקום ששנים מהם לדעת אחת נצמדים, ולשאר רבנותא אדירי התורה לא חש עליהם, רק במקום גדולים עמד לפסוק הלכה בדברי שניהם, ואף כי הם קמאי ולא כתראי ולא חש לדברים שצווחו בו קמאי דקמאי, הלא הרי"ף שפסק סוף פ"ב דעירובין והסכימו עמו רבים לפסוק הלכה בכל מקום ככתראי ולא לחוש לדברי קמאי, ואפילו במקום הרב אצל התלמיד, וכן פסקו האחרונים תמיד, ובראשם מהרי"ק ומהרא"י בתשובותיהן הנעימות, אשר בהן האירו כל מחשך וגילו כל תעלומות, וע"י זה הדבר סתר כל המנהגים אשר באלו המדינות, אשר רובם בנוים על הכלל הוזה בפשיטות ותמימות, ואין מספקים אחר דבריהם, ולכן לא רציתי ג"כ לחלוק עליהן, וכתבתי אצל כל דבר הכי נהוג, וטעמי ונמוקי עמי. וכל דבר כתבתי עליו שם אומרו אם לא אמרתי מעצמי, ואז כתבתי נראה לי להיות נקרא בשמי, ואם באולי טעיתי אתי תלין משוגתי, ולא יהא נתלה באחרים סרחוני ושגגתי.

הקדמה לספר דרכי משה על הטור

The Rema also chose to follow the route of 'hachra'ah' but rather than restricting his pool of sources to the Rif, Rosh and Rambam, he paskened according to 'basrah' - later authorities. This meant that he brought into the halachic mainstream not only the rulings of the Ba'alei haTosafot (12C & 13C - France and Germany) but also some of the later rulings of the 14C and 15C Ashkenazi gedolim such as the Maharil, Mahari Mintz and the Terumat Hadeshen

3. כי חדש מקרוב בא לידינו ספר וחיבור שעשה מהר"י קאר"ו על הטורים, והראה כמה חידושים מספרים הקדמונים שלא היו בידיים בימים שעברו, ותשובות נכריות וחידושים אשר נמצאו בכל הספרים, ולא חיסר דבר מכל אשר עלה במחשבה לפניו, וכמעט שלא הניח מקום להתגדר בו, אבל עשה פשרות בענייני פסקי הלכות מדעתו מסברת הכרס, ברוב הפעמים באיסור והיתר נגד הקבלה אשר קבלנו ונהגו עד הנה, והתלמידים הולכים אחר דבריו ופסקיו, ולא ידעו שבנפשם הוא, שהוא הכריע כמה פעמים נגד התוס' והפוסקים אשר אנו נוהגין לפסוק כוותייהו, והנה שגו בזה, מאחר שראו שכן כתוב בספרו שכך הלכה אמרו כך כתב הקאר"ו להדיא, כי כך העניין הרע אשר לפניהם, מה שכתב בספר יאמינו, אם יעמוד אחד חי וצוח ככרוכיא שאין הדין כן בראיות גמורות, או אפ"י בקבלה, לא יחישו לדבריו, כאשר כתבתי בהקדמה ראשונה, ובפרט האידנא שבעונות הרבים הנסמכים מרובים והלומדים מועטים, ומשום הכי תופסים דברי הספר אשר מצאו בו כל החידושים, ובוהו הושו הקטנים לגדולים, והנערים לזקנים

ים של שלמה מסכת חולין הקדמה

4. ולא זו הדרך ולא זו העיר. כי מימות רבינא ורב אשי אין קבלה לפסוק כאחד מן הגאונים, או מן האחרונים. אלא מי שיכשרו דבריו, להיותן מיוסדים במופת חותך על פי התלמוד והירושלמי. ותוספתא, במקום שאין הכרע בתלמוד.

ים של שלמה מסכת בבא קמא הקדמה

Other contemporaries of the Shulchan Aruch disagreed with the whole approach of 'hachra'ah'. They insisted that the derech hapsak had always been and should continue to be 'hora'ah' - whereby great halachic minds learn the talmudic sources and their commentaries and come to their own opinion on what the halacha should be

The four sections of the *Tur/Shulchan Aruch* are:

Orach Chayim: This name means "the way of life." The first third of this section deals with daily rituals chronologically from the time one wakes up in the morning until he goes to sleep at night. It includes the laws related to hygiene, wearing *tzitzit*, donning tefillin, the prayers, and the blessings before and after eating foods. The weekly laws of Shabbat and the brief laws of the new month are contained in the next third of Orach Chayim, and the annual festivals are covered in the final third.

Yoreh Deah: This section deals, in general, with ritual law that is not time-based. The first third is concerned with the kosher status of various foods. The rest of *Yoreh Deah* is comprised of smaller sections. They include the laws of idolatry, usury, family purity, oaths, relationships with parents and teachers, charity, sacred scrolls, circumcision, agricultural laws, burial, and mourning.

Even HaEzer: This section contains the laws that pertain to marriage. Starting, logically, with the mitzva to marry, it progresses to the laws of whom one may marry, the laws of the wedding ceremony, and to the monetary and other obligations that take effect after marriage. The last parts of *Even HaEzer* discuss the dissolution of marriage. Here, one finds the laws of *gittin* (divorce), *yibbum/chalitza* (the processes that a woman needs her brother-in-law to perform if her husband dies without children), and suspicion of adultery.

Choshen Mishpat: This last section of the *Tur/Shulchan Aruch* is concerned with monetary law. It begins with the laws of a Jewish court and of testimony given before it. It then discusses the relative strength of different types of claims and the administration of an oath in order to decide between the claims of the litigants. Other areas of monetary law discussed are worker/employer relations, contracts and transactions, damages, watchmen, etc.

כי עיקר

התורה כאשר הוא מורה הלכה למעשה ודבר זה ראוי שיהיה יוצא מן התורה אשר התורה היא שכלית, ודבר זה הוא התלמוד שהוא שכלי ומזה ראוי שיהיה יוצא ההלכה למעשה, ודבר זה בודאי קיום העולם שעומד על התורה, ולפיכך התנאים שמורים הלכה מתוך המשנה הם מבלי עולם. אבל בדור הזה אם היו פוסקים הלכה מתוך המשנה היה זה די, כי המשנה היא ראשית לתלמוד והתחלה אליו, אבל אין פוסקין הלכה מתוך המשנה שהיא עשויה לתלמוד כי התלמוד הוא פירוש המשנה, רק שהם פוסקים הלכה מתוך הפוסקים אשר נתחברו להורות הלכה למעשה ולא נעשו ללמד אותם רק לפסוק מהם, ודבר זה יותר רחוק מן הדעת.

כי יותר ראוי ויותר נכון

שיהיה פוסק מתוך התלמוד, ואף כי יש לחוש שלא ילך בדרך האמת ולא יפסוק הדין לאמיתו שתהיה ההוראה לפי האמת, מכל מקום אין לחכם רק מה שהשכל שלו נוחן ומבין מתוך התלמוד, וכאשר תבונתו וחכמתו תטעה אותו עם כל זה הוא אהוב אל השם יתברך כאשר הוא מורה כפי מה שמתחייב מן שכלו ואין לדיין רק מה שעניו רואות, והוא יותר טוב ממי שפוסק מתוך חבור אחד ולא ידע טעם הדבר כלל שהולך כמו עור בדרך, ובאולי יאמר אם כן בדור הזה שאינם בקיאים בתלמוד ולא ידעו אותו איך נפסק הלכה, הלא בודאי קשה הוא דבר זה שנשתכחה תורה ואין אנו ראויים לפסוק הלכה, וכל זה מה שאין אחד חוזר על תלמודו להיות בקי ורגיל בלמודו כמו שכתבנו למעלה גודל חסרוננו בתורה עד כי יבא מורה צדקנו ויסור טפשות לבנו ונפלאות מתורתו יראנו, אמן וכן יהי רצון במהרה בימינו
אמן :

נתיבות עולם למהר"ל מפראג - נתיב התורה פרק טז

The Maharal endorsed this approach and even goes so far as to say that it is better for a gadol to do the exercise of talmud torah and get it 'wrong' (provided that he did not make a clear mistake - see below) rather than simply follow the psak of another Rav, even the Shulchan Aruch